

18.46x12.36	1	עמוד 47	מצב הרוח	08/2023	87314281-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

מבצע הצלה של יומניו המקוריים של הרצל מפני בלות ואובדן בשיני הזמן

מנחם רהט |

של דבק, מבלי לפגוע בדיו ובנייר. עם השלמת הטיפול, סודרו הקונטרסים בהתאם למיספור המקורי, ונתפרו בחוט כותנה תוך שימוש בחורים הקיימים. לאחר חיזוק שולי הכריכה הדביקה המשמרת את הכריכה אל השדרה באמצעות שכבות של נייר יפני ודבק מסיס במים. כעת ניתן להפוך את דפי היומן, מבלי שהמפתח ייפגע, ובמידת הצורך ניתן יהיה בעתיד לבצע תיקונים נוספים בקלות. היומנים יאוחסנו בקופסאות מקרטון נטול חומצה, שיוכנו במיוחד למטרה זו.

דיווח מהעיתון על ביקור הקיסר הגרמני בירושלים, שהודבק ע"י הרצל ביומן ב-2.11.1898. הדבק יצר גלים והקשיח את הנייר. צילום: הארכיון המרכזי הציוני

הארכיון הציוני שחשף את הפעילות להצלת יומני הרצל, מציין כי מחברות היומן עוסקות ב'עניין היהודים' - הכינוי שהעניק הרצל למחברת הראשונה. ייחודם הוא בכך, שהם שימשו את הרצל גם כיומן אישי, שבו כתב את קורותיו ביושר ובגילוי לב, וגם שימשו אותו ככלי לתכנון הגשמת תוכניתו הציונית. "יש בהם מעין דין וחשבון, שהרצל מסר לעצמו, אך גם כרוניקה ואסמכתה תיעודית לבאים אחריו", אומרים בארכיון הציוני. "הרצל עצמו העיד, שהוא מודע לכך שהדורות הבאים יקראו את מה שכתב, ואף ביקש שלאחר מותו יפורסמו היומנים".

כך לדוגמה, לצד התיאור במחברת החמישית, בעניין ההכנות לקונגרס הציוני הראשון, הוא ביטא גם את התרוממות הרוח שחש לאחריו, כשכתב את המשפט הידוע: "בבאול יסדתי את מדינת היהודים".

מבצע להצלת היומנים המקוריים של חוזה המדינה בנימין זאב הרצל, מפני שיני הזמן ההולכים ונוגסים בהם, נערך בימים אלה בארכיון הציוני בירושלים, על מנת להבטיח את שימורם ועמידותם לדורות.

הרצל מילא בכתב ידו, בשפות הגרמנית והצרפתית שבהן שלט, 18 מחברות יומן, שבהן רשם במרוצת 8 שנים, מיוני 1895 ועד סמוך לפטירתו ביולי 1904, את עקרונות

הרעיון הציוני, והגה את הפעילות ליישומו. הרצל עצמו הדביק ביומניו גזרי עיתון, פתקאות ומכתבים, באמצעות דבק לא מסיס במים, שגרם לפגיעה בדפים נוספים.

יומנים מקוריים אלה שמורים בארכיון הרצל בתוך כספות הארכיון הציוני המרכזי. במרוצת הזמן גבר החשש שהמחברות יתבלו ויאבדו. לצורך שימורן פירקו המשמרות (עובדות השימור) את הכריכה מהקונטרסים, הסירו את הדבקים, תיקנו קרעים, ויישרו את הקפלים. הן השתמשו בשיטות מתקדמות ובפיתוחים הכימיים העכשוויים ובמגוון המכשור הקיים במעבדה: התזת לחות מבוקרת וממוקדת באמצעות מכשיר אדים ייעודי וייבוש הדפים בעזרת נייר כותנה (פלטר), שאיבת חומרי ניקוי (סלוונטים) שטופטפו ישירות על הכתמים בשולחן שאיבה (ואקום), ושימוש בפיסות אגרוס (חומר כימי המשחרר לחות באיטיות וסופח אליו לכלוך) כדי לקלף שכבות רחבות